

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 16

Fredag den 24. August 1945

4. AARGANG

HURRA i AALBORG

Da Værnemagerne hyldede Tyskerne

Onsdag den 12. Juni 1940 er en Dato, der staar prentet med gylden Skrift i to store Entreprenørfirmaers Historie: paa denne Dag blev paa den vidt bergtede Aalborg Flyveplads *Startbahn Nr. 1, West*, indviet. Banen er bygget af *Wright, Thomsen og Kier og Hoffmann og Sønner*.

Kl. 17 oprandt det store Øjeblik, da Herr *Bruns*, Leder af Arbejdet paa Flyvepladsen og Repræsentant for de tyske Myndigheder i Hamborg, skulde stampe Banens sidste lille Trekant — det var symbolsk, forstaar sig. Han havde til dette Formaal faaet overrakt en forgyldt Haandstamper; det var ogsaa symbolsk.

Medens Hr. *Bruns* stampe, holdt han følgende Tale: »Dette Arbejde er blevet færdigt tre Dage tidligere end beregnet, hvorved der fra begge Sider er givet Bevis paa Tempo og Energi. Jeg husker endnu den Dag, da den unge Ingeniør *Hoffmann* kom til mig og spurgte, om der ikke ogsaa var noget Arbejde at faa for hans Firma. Dengang var Udsigterne ringe. Men allerede nogle Dage senere kom der Meddelelse fra min Regering om, at Startbanerne skulde paabegyndes. Nu i Dag er det festlige Øjeblik oprundet, hvor vi skal indvie en Startbane paa 100.000 Kvadratmeter, vel den største i Europa, 24 Dage efter Kontrakten blev underskrevet. Dette har oversteget mine dristigste Ønsker. Jeg vil, mine Herrer, takke Dem for det gode Samarbejde. En per-

HYLDESTBOGEN TIL TYSKERNE

Saaledes ser Omslaget ud paa *Herluf Andersens* Bog om det dansk-tyske Fællesliv, som udfoldede sig paa Aalborg Flyveplads. Bogen er skrevet til Benefice for Pladsens tyske Bauleiter Hr. *Bruns*.

INDHOLD:

Hurra i Aalborg	1
Sikring af social Tryghed	3
Frit Danmark udsender en Hvid- bog om Besættelsen	4
Leder: Er vi færdige?	6
De tyske Sejrsmonumenter.....	6
29. August 1943	7
De frie Film	8
Breve til F. D.....	10
Blokpolitik eller international Solidaritet	12
Ugens Bidstrup	13
To Indlæg om Frihedsbevægelse- sens Museum	15

sonlig Tak vil jeg rette til min unge Medarbejder Schrader for hans Indsats ved dette Arbejde.« Med den forgyldte Haandstamper skrev Herr Bruns et stort »B« i den vaade Beton.

Skriftet, der giver disse Oplysninger, er forfattet af en vis Landsforræder fra Aalborg, *Herluf Andersen*, en tidligere Rejsefører, der havde meldt sig til Tjeneste hos Tyskerne og optraadte som en Slags Mellemand mellem dem og de danske Entreprenører. Andersen, der nu er interneret, har tænkt sig Bogen som en Gave til sine tyske Venner, en Erindringsbog til Bauleiteren Bruns og hans Medarbejdere, at de ikke skulde glemme den Tid i Jylland, hvor de havde et saa intimt og lykkeligt Samarbejde med deres danske Venner. *Herluf Andersen* har ført en Art Dagbog og med megen Omhu nedskrevet Beretninger om større og mindre Begivenheder paa Flyvepladsen.

Han fortsætter med at meddele, at efter selve Indvielseshøjtideligheden paa Banen er forbi, drager hele Selskabet til en »festlig Afslutning« paa Ritz-Safari (Restaurant i Aalborg). Vi gengiver Hr. Andersens videre Beretning: »Ved Bordet tog Hr. Ingeniør *Wright* Ordet og sagde henvendt til Hr. Bruns: Vi to Firmaer takker Hr. Bruns for den Tillid, som blev vist os, thi Tillid og Venlighed har mødt os under hele Arbejdet. Denne gensidige Tiltro har præget hele vort Arbejde, derfor ogsaa det gode Resultat, og det glæder os, at De, Herr Bruns, er tilfreds.

Herr Bruns svarer:

Jeg takker Dem Hr. Ingeniør *Wright*, saavel som alle de øvrige Herrer i de to Firmaer, ogsaa fordi *De har indbudt os til denne festlige Afslutning paa et*

Arbejde. (Fremhævelsen af Redaktionen). Det hele er af mere Betydning end blot dette, at et Arbejde er blevet færdigt, vor fælles Glæde er ikke alene begrundet med dette, men i at det er lykkedes os som 2 Nationer gennem fælles Arbejde at naa et godt Resultat. Vi havde unormale Forhold, et Arbejde skulde gennemføres, som De som Danskere maaske ikke var interesserede i. Men efter kort Tid viste det sig, at vi ikke mere var to Nationer, men en stor Skare Ingeniører og Arkitekter. Deres sande Maal maatte være det gode Arbejde. Mange unge Ingeniører har faaet Opgaver her. Vi har faaet Forbindelse med hinanden, to Nationer har rakt hinanden Haanden. Resultatet var godt, et godt Samarbejde og godt Kammeratskab. Mine tyske Kolleger og Medarbejdere, jeg beder Dem om at rejse Dem og sammen med mig at drikke paa vore danske Kollegers og Venners Vel.

Festen, der fik et vellykket Forløb, hvor tyske og danske Sange vekslede, var sent forbi. En Periode, et Arbejde, et Venskab var sluttet.«

Der skulde ikke gaa mange Dage, før danske Ingeniører igen kunde faa Lejlighed til i festligt Lag at manifestere deres varme Følelser for Besættelsesmagten: den 20. Juni foregik Indvielsen af Flugplatz Ost K'. 20 i straalende Afstensol. Hr. Andersen skriver:

»Vi kørte sammen ud paa Pladsen og blev modtaget af Entreprenørerne *Schiøtz*, *Heinrich Thomsen* og *Jens Rasmussen*. Herrerne havde allerede ventet paa os et Stykke Tid, jeg ved ikke hvorfor. Straks efter Ankomsten blev vi alle ført til Arbejdernes Kantine. Her stod dog i Stedet for Mælk og Brød, som Arbejderne til daglig spiser, tempereret Sekt, Kransekage og Bjerge af Cigaretter ... Vi fik hver et Glas Sekt, hvorefter Ingeniør *Schiøtz* tog Ordet:

Vi, Andersen og Cordes, *Jens Rasmussen* og Sønner og *Heinrich Thomsen* takker Hr. Bauleiter Bruns for den Tillid, der er blevet vist os under Udførelsen af dette Arbejde. Vi takker for den Venlighed, vi mødte, saavel under Udførelsen af vort Arbejde som under de Forhandlinger, vi har haft med Hr. Bruns.«

Efter Indvielsen begav man sig atter over til Kantinen, hvor man fortsatte med at drikke Sekt.

Der staar nu i *Herluf Andersens Bog: »Paa Foranledning af Entreprenørerne holdt Herluf Andersen paa sit fuldendte tyske Sprog en Tale«* — før vi gengiver denne, understreger vi, at det var paa *Foranledning af de danske Entreprenører*, at disse direkte landsforræderiske Ytringer blev fremsat som Hyldest fra Danske til Tyske. Vi vil nødig tro, at de danske Ingeniører, da de opfordrede Tyskernes Kreatur til at holde denne Tale, i Forvejen var bekendt med dens Indhold. Men hvorledes er det da muligt, at de Herrer *Schiøtz*, *Heinrich Thomsen* og *Andreas Rasmussen* uden at reagere har ladet sig dette byde?

Andersen indledte med at sige:

»Mine Herrer, Herr Bruns, Major *Steinkraus*, Herrerne har bedt mig om at sige noget om det, der er sket. Ikke alene om i Dag, men om Tiden som er gaaet efter den 9. April. Vi var nogle Mennesker, der arbejdede for et bedre Samarbejde mellem Tyskland og Danmark. Den indenlandske Presse var ikke altid venlig indstillet overfor Tyskland, politiske Grunde har bevirket, at Bladene og Journalisterne blev blindede, saa at alt, hvad der var tysk, var skadeligt.« Senere i *Talen* fortsatte han: »Mange Gange saa det ganske fortvivlet ud, dog da kom den 9. April — vilde Danskerne ikke komme til Tyskland, saa maatte Tyskland komme til Danmark, og Resultatet har vi i Dag. Det glæder os saa hjerteligt, jeg tænker nu ikke paa Politik, men paa den venlige og lokale Forbindelse, som vi her har mellem Arbejdsgiverne. Tyskere saavel som Danskere, det glæder mig at se, naar en Græstørv bliver lagt ned som Symbol paa, at et Arbejde mellem Danmark og Tyskland er lykkedes. Maatte det fortsætte saaledes.«

Tør man haabe Sekten, som skyllede *Talen* ned, smagte de Herrer *Schiøtz*, *Andreas Rasmussen* og *Heinrich Thomsen* lidt bittert! Forøvrigt forsømte de Herrer ikke at lade sig fotografere sammen med Majoren og Bauleiteren som »Flyvepladsens Fædre« — *Onkel Heinrich*, som han benævnes i Bogen, staar ved Siden af Majoren. De danske Fædre har forhaabentlig Billedet siddende i deres respektive Amatøralbums, at de ogsaa i Fremtiden kan dvæle ved de

(fortsættes Side 14)

Hvad vi vil:

Sikring af social Tryghed

Det største og vigtigste Fredsmaal er at skabe social Tryghed for alle. Baade det nationale og det internationale økonomiske Liv maa indrettes med Opfyldelsen af dette Maal for Øje. Produktionen maa tage Sigte paa at dække de fornødne Behov, og alle Kræfter sættes ind for at gennemføre det store Opsving i Varefremstillingen, som derfor er nødvendig. Saalænge Vareknaphed sætter en Grænse for, at Behovene kan dækkes, maa de forhaandenværende livsnødvendige Goder ved Rationering og andre Samfundsforanstaltninger fordeles, saa ingen lider Nød.

Det er en Betingelse for en rationel Produktionsforøgelse, at alle Samfundsmedlemmer stiller deres Arbejdskraft og Kunnen til Raadighed. *Hver enkelt maa have Pligt til at yde sin Arbejdsindsats efter Evne.* Som i Frihedskampens Aar maa Folkets Fællesinteresser gaa forud for den enkeltes Borgers.

Dette stiller Krav saavel til Staten som til Arbejdsgivere og Arbejdere. Saadan som Erhvervslivets Vilkaar har formet sig, er der ingen Vej udenom Staten som regulerende og koordinerende Faktor. Økonomisk Frihed for den enkelte har hidtil været et Gode, og den maa heller ikke beskæres mere end nødvendigt af Hensyn til det almene Vel. Men det maa erkendes, at det nu er Staten, der har Ansvaret for Beskæftigelsen, og at Kreditsystemet maa ledes af Staten, der f. Eks. gennem Sikring af lav Rente kan bidrage til billigere og større Produktion. Staten maa ligeledes have afgørende Indflydelse paa Indførsel og Anvendelse af væsentlige Raastoffer og Fordeling af de vigtigste Forbrugsartikler. Det maa ogsaa paahvile Staten at have Indseende med Prisniveau og de økonomiske Monopoler.

Ingen kan være interesseret i at hæmme dygtige Lederes og Organisatorers Udfoldelse, hvor denne ligger paa Linie med den almindelige Produktionspolitik, og man maa derfor tilstræbe en passende Balance mellem Statens Indflydelse og det private Erhvervslivs Initiativ. Staten maa støtte og lette Erhvervslivet, hvor det vil optage nye Produktioner af samfundsmæssig Værdi og indarbejde nye Markeder.

Kravet om lønnende Beskæftigelse lyder nu saa stærkt som nogensinde fra Arbejderside. Ikke alene Tilførsler og en fornuftig Anvendelse af Produktionskapitalen er en Forudsætning for at skabe og vedligeholde en stor Varetilvirkning, men ogsaa gode Afsætningsmuligheder. Derfor maa man i videst muligt Omfang tilstræbe et højt Lønniveau, idet man sikrer Produktionens Rentabilitet og Konkurrence-dygtighed overfor Udlandet gennem Udnyttelse af den danske Arbejders Dygtighed i Forbindelse med vidtgaaende Rationalisering og Udvikling af den tekniske Drift.

— Naar Samfundet paalægger hver enkelt Arbejdspligt, maa man samtidig anerkende Samfundsmedlemmernes *Arbejdsret*. Da det maa forudses, at der vil gaa nogen Tid, før Arbejdsmarkedet kan opsuge alle arbejdsdygtige, maa de, som ikke kan faa anvist Arbejde, have Krav paa anstændige Kaar gennem Erstatning for manglende Arbejds-

fortjeneste. Hvor Forholdene medfører permanent Arbejdsløshed i et Fag, maa det Offentlige skabe Mulighed for passende Uddannelse i anden Virksomhed.

For de Mennesker, der er ude af Stand til at arbejde, de gamle, de syge og Invaliderne, maa der ske en væsentlig Forbedring i de økonomiske Kaar, ikke alene for at sikre deres sociale Tryghed, men ogsaa som Led i Oparbejdelsen af det indre Marked.

— Et meget vigtigt Felt indenfor det sociale Reformarbejde er Befolkningens Boligforhold. Der maa gøres en kraftig Indsats for at afhjælpe den Bolignød, der er opstaaet under Krigen, og for at forbedre de daarlige Boligvilkaar, hvorunder en stor Del af Befolkningen ogsaa før Krigen levede. En rationel offentlig Boligpolitik er ogsaa af beskæftigelsesmæssige Grunde ønskelig. Lands- og Byplanlægning maa gennemføres i højere Grad end tidligere, og der maa træffes Foranstaltninger til Imødegaaelse af spekulationsmæssig Udnyttelse af Byggeri og Byggegrunde. Som en foreløbig Nødhjælp, indtil Byggeriet formaar at afhjælpe Bolignøden, maa Spørgsmaalet om Boligationering tages op.

For Landbrugets Vedkommende maa der stræbes efter at skabe økonomisk Mulighed for Opretholdelsen af en stor Produktion, for saa vidt som Samfundet gennem Handels-, Valuta- og Prispolitik øver Indflydelse paa Erhvervets Vilkaar. En stor Landbrugsproduktion er Forudsætningen for den for Landet uundværlige Eksport, og den er en Nødvendighed for Beskæftigelsen i Landbruget saavel som for det socialt værdifulde mindre Landbrugs Eksistens. Landbrugets Produktionsmuligheder bør udvides ved fortsat Støtte til Udførelse af Grundforbedringsarbejder, og betydelige Beskæftigelsesmuligheder er forhaanden ved Arbejder som Kultivering af udnyttede Tørvemoser og Brunkulslejer og Jord, der har været anvendt til militære Anlæg, eller ved Modernisering af Landbrugets Bygninger. De unge, der arbejder i Landbruget, bør sikres gode Bolig- og Uddannelsesforhold. Arbejdet for en mere systematisk og rationel Udnyttelse af de Aar, der anvendes til praktisk Uddannelse, maa fremmes, og en videre Udvikling af den landbrugsfaglige Undervisning maa støttes bl. a. gennem Eftermiddags- og Aftenskolerne. Det er af Vigtighed, at de af Landbrugets veluddannede Ungdom, der ønsker det, kan blive ved Erhvervet under tilfredsstillende Forhold, og derfor maa Udstyknings fremmes i passende Omfang, der maa skaffes Tillægsjord til de Husmandsbrug, der er for smaa til at ernære en Familie, ydes Støtte til Opførelse af gode Landarbejderboliger og sikres Landarbejderne rimelig Løn og gode Arbejdsvilkaar paa Linie med andre Befolkningsklasser.

— Den Politik, der skal føres i Efterkrigstidens Danmark, maa fra første Færd, i stort som i smaat, tage Sigte paa at højne Levestandarden, sikre det almene Velfærd og udligne den sociale Uretfærdighed.

Frit Danmark udsender en HVIDBOG OM BESÆTTELSESTIDEN

Omkring 15. September udsender »Frit Danmark« første Bind af et Værk, der vil være af uvurderlig Betydning for alle, som ønsker at sætte sig nøjere ind i Besættelsestidens Historie. Bogens Titel vil blive: »FRIT DANMARKS HVIDBOG — Besættelsestiden i Dokumenter og Kommentarer«, og en Maanedstid efter Udsendelsen af første Bind vil der udkomme yderligere et Bind.

Dette Værk, som dermed udsendes til Offentligheden, har en ejendommelig Historie, idet en stor Del af det allerede af »Frit Danmark«s Hovedledelse under Besættelsen blev udsendt illegalt i et begrænset Oplag til Frit Danmarks lokale og faglige Grupper og til Frihedsraadets Lokalkomiteer.

Det var noget af en Præstation under illegale Forhold at udsende saa omfangsrigt og gennemarbejdet et Materiale. Den første Udsendelse skete i Eftersommeren 1944, hvor et Forord — skrevet af Mogens Fog — i klare Linier trak Modsætningen op mellem den officielle »Indrømmelsespolitik« og Modstandspolitikken, og efter Udsendelsen af denne Indledning — og en Indholdsfortegnelse for hele det planlagte Værk — fulgte saa en Række af de forskellige Kapitler og Bilag, som udgjorde Værkets egentlige Kerne. Disse forskellige Afsnit blev, efterhaanden som de var skrevet og færdigredigeret af Frit Danmarks Hovedledelse, i duplikeret Stand udsendt i et Oplag paa 1250 Eksemplarer til Frit Danmarks Gruppeledere overalt i Landet. Efter at en Række af de første vægtige Bidrag var udsendt, anmodede DANMARKS FRIHEDSRAAD i Oktober 1944 Frit Danmarks Hovedledelse om, at dette Materiale ogsaa maatte blive stillet til Raadighed for samtlige Frihedsraadets Lokalkomiteer, da Raadet ansaa det for saa betydningsfuldt, at alle ledende Folk indenfor Frihedsbevægelsen burde stifte Bekendtskab med det.

Udsendelsen af Materialet havde fra første Færd et dobbelt Formaal. Det var dels et uundværligt Kildemateriale for de Mennesker, som ledede Frihedsbevægelsens civile og oplysningsmæssige Arbejde, og dels var det beregnet som et Grundlag for de Folkemøder, som Frihedsbevægelsen vilde indkalde til, saasnart Landet var frit. For de Mennesker, som skulde være Frihedsbevægelsens Repræsentanter og For talere, var det under alle Omstændigheder nødvendigt at staa saa godt rustede som overhovedet muligt i den saglige Drøftelse om Besættelsestidens Historie, og gennem denne Publikation kunde Besættelsestidens Fakta meddeles langt udførligere, end det lod sig gøre i den frie Presses begrænsede Spalter.

Omkring Begyndelsen af Maj Maaned i Aar var Størstedelen af dette store Værk udsendt eller færdigredigeret, men det kunde ikke undgaas, at det i en bestemt Henseende havde faaet Slagside. Frihedsbevægelsens egen Opbygning og Historie kunde naturligvis ikke skrives, saalænge Tyskerne regerede i Landet, og hele denne meget afgørende Side af Besættelsestidens Historie maatte derfor vente med at skrives, til Landet var frit. Siden 5. Maj har der imidlertid været arbejdet ihærdigt med at faa udarbejdet de manglende Afsnit og suppleret de Kapitler, som var blevet forældede. Nu er dette Arbejde saa vidt fremskredet, at første Bind er gaaet i Trykken, og andet Bind vil snart være færdigredigeret. Bogen udkommer i Kommission hos Thaning & Appels Forlag.

FRIT DANMARKS HVIDBOG indledes med et Forord af Minister Mogens Fog, og første Bind, som væsentlig behandler *det officielle Danmark* under Besættelsen bringer først en meget udførlig *Datooversigt*, som i kronologisk Rækkefølge opregner alle de vigtigste Begivenheder allerede fra Indgaaelsen af Ikke-Angrebspagten mellem Dan-

mark og Tyskland til Kapitulationen d. 5. Maj 1945. Her er baade det officielle Danmarks, den tyske Terrors og Frihedsbevægelsens vigtigste Data anført.

Første Bind af Hvidbogen er iøvrigt delt i fire Hovedafsnit. Under første Afsnit: **Regering, Rigsdag og Samarbejdspartier**, findes følgende Underafsnit:

Ikke-Angrebspagten.

Hvidbogens Oplysninger om 9. April. Officiøs Redegørelse for 9. April.

Oversigt over Regeringer fra 9. April 1940 til 29. August 1943.

Forskellige Regeringserklæringer om Forholdet til Tyskland m. v. Afskedigelse af danske Diplomater i Udlandet.

Kommunistlovens Forelæggelse paa Rigsdagen.

Antikominternpagten.

Forskellige Parti- og Ministerudtalelser om Modstandsbevægelsen.

Østrumsforhandlingerne.

Regeringens Udlevering af dansk Krigsmateriel.

Mønt- og Toldunionen.

Departementchefstyret.

Officielle Udtalelser før og efter 29. August-Begivenhederne.

Under andet Afsnit: **Undtagelseslovgivningen og antidemokratiske Forordninger m. v.** findes følgende Underafsnit:

Straffelovens Skærpelse af 1/5—40.

Straffelovstillæg af Januar 1941.

Kommunistloven.

Pressecensuren.

Radiocensuren.

Tredie Hovedafsnit behandler **Andre antidemokratiske Indgreb**, derunder:

Fjernelse af forskellige Personer fra det politiske Liv, Pressen etc.

Afskedigelser og Suspensioner af Tjenestemænd o. lign.

Internering af Kommunisterne.

Og endelig behandles i det sidste Afsnit **De økonomiske Forhold under Besættelsen**, derunder:

Vort økonomiske Forhold til Tyskland.
 Entreprenørers og andres Arbejder for
 Værnemagten.

Industriens Arbejde for Værnemagten.
 Landbrugets økonomiske Forhold.
 Indtægtsfordelingen i Befolkningen.

Værkets andet Bind, som søges ud-
 givet snarest muligt efter første Bind,
 vil indeholde seks Hovedafsnit:

1. **Nationalforbryderne** (herunder: De
 nazistiske Grupper og frivillige Korps'
 Virksomhed under Besættelsen, Stik-
 kervirksomheden, Schalburgtage og
 Nazimord).

2. **Tyskernes Overgreb** (herunder:
 Gestapos Virksomhed i Landet, Over-
 sigt over Arrestationer, Henrettelser,
 Forhørmord etc., Jødeforfølgelserne,
 Tyske Beslaglæggelser i Danmark, Ty-
 skernes Overgreb mod Politiet, Dan-
 skere i tyske Lejre, Tyske Opraab og
 Proklamationer).

3. **De frie Danskes Virksomhed i Ud-
 landet** (herunder: Det danske Raad i
 London, Christmas Møllers Virksom-
 hed, Kaufmanns Virksomhed, Grøn-
 landsoverenskomsten, Døssings Virk-
 somhed, Danske Sømænds og frivilliges
 Indsats, De Danske i Sverige).

4. **Frihedsbevægelsen i Danmark**
 (herunder: Frihedsraadets Historie, Fri-
 hedsraadets Opraab, »Naar Danmark
 atter er frit«, Den illegale Presse, Sabo-
 tagen, Militærgrupperne, Folkestrej-
 kerne).

5. **Udlandet om Danmark** (herunder:
 Presseudtalelser før 29. August, Udta-
 lelser af allierede Statsmænd efter den
 29. August, Officielle allierede Erklæ-
 ringe om Danmark).

6. **Det sønderjydske Spørgsmaal.**

FRIT DANMARKS HVIDBOG er Fri-
 hedsbevægelsens Værk om Besættel-
 sestiden, og det er derfor naturligt, at
 det i første Række har været en Ræk-
 ke af Frihedsbevægelsens ledende
 Folk, som har redigeret og forfattet de
 enkelte Afsnit. Blandt Værkets mange
 Medarbejdere er:

Redaktør D. V. Aagaard,
 Sekretær, cand. polit. Johs. Ammund-
 sen,
 Kriminalassistent H. C. Andersen,
 Landsretssagfører Niels Andersen,
 Forfatteren Karl Bjarnhoff,
 Redaktør E. Blytgen-Pedersen,

Professor, Dr. phil. C. A. Bodelsen,
 Redaktør, cand. mag. Elias Breds-
 dorff,

Sekretær, cand. polit. Jørgen Breds-
 dorff,

Journalist Erik Danielsen,
 Bibliotekar Leif Døssing,

Redaktør Kate Fleron,
 Minister Mogens Fog,

Redaktør Anders Georg,

Sekretær, cand. polit. I. Grünbaum,

Redaktør Steen Gudme,

Frk. Bente Hammerich,

Redaktør Børge Houmann,

Professor, Dr. phil. Carsten Høeg,

Minister Frode Jakobsen,

Ekspeditionssekretær, cand. polit.

Viggo Kampmann,

Redaktør Ole Kiilerich,

Reservekirurg, Dr. med. Teit Kærn,

stud. teol. Johs. Langhoff,

Amtslæge Lauritzen,

Rigsdagsstenograf Gelius Lund,

Statsadvokat Carl Madsen,

Lektor Einar Matthiesen,

Grosserer Poul Meyer,

Direktør Mikkelsen, Scandia,

Landsretssagfører Robert Mikkelsen,

Docent Aksel Milthers,

Redaktør Erling Mortensen,

Cand. mag. Knud Mortensen,
 Departementschef Andreas Møller,
 Højesteretsagfører Eivind Møller,
 Redaktør Ebbe Munch,
 Ingeniør, Dr. techn. Chr. Ostenfeld,
 Redaktør Børge Outze,
 Forfatteren, cand. mag. Peter P.

Rohde,

Afdelingschef, mag. scient. Jens Ro-
 senkjær,

Redaktør Aage Schoch,

Redaktør Walther Schwartz,

Redaktør Erik Seidenfaden,

Borgmester H. P. Sørensen,

Aksel Thomsen, Bopa,

Ingeniør Einar Thorsen,

Fuldmægtig, cand. jur. Hans Topsøe-
 Jensen.

FRIT DANMARKS HVIDBOG udsen-
 des i et Oplag paa 10.000 Eksempla-
 rer, og vi opfordrer »Frit Danmark«s
 Abonnenter og Læsere til snarest at
 bestille Værket hos Deres Boghandler
 eller direkte gennem »Frit Danmark«s
 Ekspedition, Nørre Voldgade 11, Kø-
 benhavn K. Tlf. C. 15.745. Hvert Bind
 vil blive paa 300—400 Sider, og Prisen
 bliver ca. 7,50 Kr. pr. Bind. Det be-
 mærkes, at Bestillingen er bindende for
 begge Bind.

Den dansk-tyske Ikke-Angrebspakt underskrives i Berlin. Hvidbogen begynder sit dokumentariske Materiale fra denne skæbnesvangre Begivenhed.

ER VI FÆRDIGE?

Udrensning — Udrensning — Udrensning! Er vi da ikke snart færdige med det triste og negative Program? Var det Hævntørst og Forfølgelse, der var Ledemotivet i Frihedsbevægelsen? Kan denne Forfølgelse af anderledes tænkende da ikke snart holde op? Det er positive, opbyggende Opgaver, man skulde interessere sig for. Nu maa det snart være Slut!

Kender De Tonen? Det er Parantes-Danskernes Kendingsmelodi, de Danske, som vil sætte en Parantes om Besættelsestiden og glemme og tilgive, hvad der blev forbrudt i de onde Aar, hvor Karakteren og Danskheden skulde staa sin Prøve. Det er ikke Brøndum og Bothilsen og Hipofolkene, de vil tilgive — ikke Psykopaterne, som ikke kendte Begrebet Danskhed og ikke vidste; hvad Karakter og Moral var, men de mange andre, de »pæne«, som hverken forve- de Clearingmord eller Schalburgtage, men som blot i al Anstændighed tjente paa Tyskerne eller lod sig bruge af dem.

Der synes at være mange Parantes-Danskere i Rigsdagen. Det kan ikke undre, for dér er der særdeles forstaaelige Motiver til at ville glemme og tilgive. Der er ogsaa en god Portion Parantes-Danskere i den danske Dommerstand, hvad der har lige saa vel forklarlige Aarsager. Men Procenten synes begge Steder betydeligt større end i den øvrige Del af den danske Befolkning, og det er temmelig uheldigt, for Lovene skulde gerne gives og administreres i nøje Overensstemmelse med det danske Folks Retsfølelse.

Det er ikke Hævntørst, som faar os til at beklage, at den Værnemagerlov, der for Øjeblikket er forelagt Rigsdagen, kun kan ramme et meget begrænset Antal af Danmarks Værnemagere. Det er ikke Skaldejagt, vi er ude paa, naar vi endnu en Gang protesterer imod, at Hans Ekscellence, fhv. Højesteretspræsident Troels G. Jørgensen stadig sidder som en officielt uplettet og ansat Borger. Og det skyldes ikke personlig Forfølgelse, naar vi vedvarende hævder, at Thune Jacobsen forlængst burde have været arresteret.

Og gaar vi fra den strafferetslige Udrensning over til den politiske Udrensning, fastholder vi, at det har intet med politiske Motiver at gøre, naar vi hævder, at Mænd som Alsing Andersen, Carsten Raft, P. Munch og Jepsen Christensen bør have udspillet deres Rolle i dansk Politik.

Vi mener simpelthen, at der af Hensyn til Fremtiden maa være Grænser for, hvor uværdigt man i saa alvorlige Tider har kunnet tillade sig at optræde,

uden at det drager Konsekvenser med sig. Vi bringer andetsteds i dette Nummer autentiske Skildringer af, hvordan »ansete« danske Ingeniører tillod sig at omgaa Tyskerne, for hvem de arbejdede, i 1940. Ja, det er ganske vist 5 Aar siden; men skal det være glemt i Dag? Er man en lige god Borger, selvom man under Krigen byggede Startbaner for Tyskerne eller tjente Gullaschformuer ved at drive Vognmandskørsel for dem?

Tjenestemænd, som har vist en nationalt uværdig Holdning, kan ved de nye Tjenestemandstole blive fradømt deres Embede, endog uden Pension, og vi venter nu spændt paa at se Resultaterne af Tjenestemandstolenes Virksomhed. Men der er endnu 3 Kategorier af Borgere, hvor Udrensningen ikke — end ikke i Teorien — er ført tilstrækkeligt igennem: de *Værnemagere*, som ikke har forbrudt sig direkte strafferetsligt, de *Mennesker i ledende Stillinger*, som har optraadt nationalt uværdigt, og de *Politikere*, som forsøgte at undergrave Modstandsviljen i det danske Folk.

Hvad den første Kategori angaar, maa Frihedsbevægelsens Repræsentanter i Regeringen ikke helme, før der er gennemført en Lov, hvorefter enhver Værnemager — hvadenten han kan paabaabe sig »Opfordring« eller ej — faar konfiskeret den Formue, han har tjent ved sit Arbejde for Fjenden her i Landet.

Hvad den anden Kategori angaar, slutter »Frit Danmark« sig ganske til det Forslag, som Prof. Carsten Høeg fremsatte i forrige Nummer af Bladet om en Lov, som gaar ud paa »Tab af almen Tillid« for den Slags Mennesker, som paa Grund af deres fremtrædende eller ledende Stilling havde et særligt Ansvar, og som svigtede dette Ansvar.

Hvad endelig Politikerne angaar, maa det — bortset fra de Tilfælde, hvor der kan blive Tale om Rigsretsanklage — blive Vælgernes Sag ved det tilstundende Valg at foretage en passende Udrensning af den danske Rigsdag. For Folk, som ikke har vist sig Vælgernes Tillid voksne, maa Straffen være den, at de ikke bliver genvalgt.

De tyske Sejrsmonumenter

I »Berlingske Tidende«s Lederartikel den 19. August d. A. behandles Attentaterne mod de tyske Sejrsmonumenter paa Dybbøl og Arnkilsø samt mod det tyske »politiske« Mindesmærke paa Knivsbjerg. Det hedder herom, at »det hidtil ikke er oplyst, hvem der har udført denne Gerning, hvis Nytte for beretigede danske Interesser ikke lader sig paavise, og som visselig ikke føjer Blad eller Baand til Frihedskampens Laurbærbærkrans«. Om Ødelæggelsen af Knivsbjerg Taarnet hedder det, at det »er et stygt og taabeligt Overgreb«.

Det turde være paa sin Plads at protestere mod »Berlingske Tidende«s selvbestaltede Myndighed til at afgøre dette Spørgsmaal. Efter min ringe Mening er det kun godt og gavnligt, at de omhandlede Monumenter, hvis kunstneriske Kvalitet »Berlingske Tidende« dog heller ikke gaar ind for, er blevet fjernet. Alle 3 Mindesmærker er rejst af Tyskerne i Tiden efter 1864 paa gammel dansk Grund som prunkende Vidnesbyrd om Overmagtens Triumf og den uretfærdige Afgørelse paa en for Danmark hellig Sag. Jeg staa uforstaaende overfor, at danske Myndigheder lod Mindesmærkerne staa efter 1920. For enhver fribaaren Mand skulde det synes en selvfølgelig Opgave at fjerne alle Sporene af Trælleaaget, saavist som det, hver Gang Øjet faldt paa dem, maatte give et Stik i Hjertet at blive mindet om Nederlaget. Sejrens Monumenter stod der som et urokkeligt Tegn paa, at Tyskerne havde været der. Tyskerne var væk, men Monumenterne stod, som et Vartegn om, at Tyskerne kunde komme igen. Naar danske Myndigheder ikke lod dem fjernes, var det mon saa ikke den sædvanlige Skræk for Tyskerne, der var Aarsagen? Tankegangen var den gængse: hvorfor udfordre den store Nabo, maaske faar vi Klø igen, og saa kan Straffen blive haardere. Vi kan intet udrette. Vi lægger Hænderne i Skødet. Hvad kan det nytte?

Man fristes til at ruske i danske Politikere og larmende gøre opmærksom paa, at vi er Danske, og at det er vor Agt at vedblive at være Danske, og at vi ikke af den Grund er angst for Tyskerne. Ønsker Tyskerne ogsaa i Fremtiden at hærgne Danmark, maa de gøre det, men vi vil af al vor Magt hindre dem i at gøre det. Vi skal naturligvis ikke føre en fjendtlig, men en retlinet og aaben Politik over for Nabolandet; men vi maa aldrig glemme at præcisere, at vi er en Nation med egne Meninger om egne Ting og ikke ønsker ukaldet Indblanding. Og vil vi ikke have tyske Sejrsmonumenter — for Sejre over Danmark — her i Landet, (hvilke Danske ønsker i Grunden det?), maa Monumenterne væk, og at vi fjerner dem, tror jeg kun vil hidføre Respekt for os i Tyskland og hvilket som helst andet Sted.

At man har fjernet Monumenterne uden Tilladelse og dermed befriet de danske Myndigheder for Ansvaret, (og det er karakteristisk for danske Myndigheder, at man er bange for Ansvaret), er et Udslag af Bevidstheden om, at det for os gælder om at leve vort eget frie Liv, og viser glædeligvis, at man ikke har formaat at rokke ved Grundvolden for vor fortsatte Eksistensberettigelse: vor Selvopholdelses- og Selvhævdelsesdrift og Trang til at blive af med alt det, der vil sætte sig paa os.

J. Skovgaard Hansen,

Uheldig Lighed

Arbejdsmand Arne Erland Sørensen, Enggade 11, Horsens, har bedt os meddele, at Fotografiet i »Frit Danmark«s første legale Nummer (Nr. 2) af en Arrestant i Vestre Fængsel, ikke forestiller ham. Paa Grund af paafaldende Lighed med denne Arrestant, som omtales som Kaj Munks Morder, har Hr. Arne Sørensen desværre været ude for en Del Ubehageligheder.

29. AUGUST 1943

Hvad betød denne Dato?

Der er i den danske Besættelsestids Historie seks afgørende Dage, som hver repræsenterer Indledningen til en helt ny Epoke: Selve Besættelsesdagen den 9. April 1940 (den Dag, hvor Danmark og Tyskland faktisk kom i Krig), den 22. Juni 1941 (Bruddet med Sovjetunionen og Interneringen af de danske Kommuniste — den Dag, hvor den egentlige nazistiske Terror begyndte i Danmark), den 29. August 1943 (da Eftergivningspolitikken led sit afgørende Nederlag), den 1. Oktober 1943 (da Nazisterne satte ind med Jødegromer i Danmark), den 19. September 1944 (da en ubegrænset tysk Terror afløste Resterne af retslige Tilstande her i Landet) og den 5. Maj 1945 (da Tyskerne i Danmark kapitulerede).

Historieforskningsingen har allerede beskæftiget sig indgaaende med den 29. August, og det er at vente, at der nu omkring Toaars-Dagen vil blive ydet endnu flere Bidrag til denne særdeles hensigtsmæssige Historieforskning. Vi vil sikkert paany faa at vide, at Danmark og Tyskland først egentlig kom i Krig efter den 29. August, vi vil faa at høre, hvilken fortjenstfuld Indsats det var af danske Politikere rankt og uforfærdet at sige Nej til Tyskerne den 29. August, og det vil paa mangfoldige underfulde Maader blive antydet, at enhver Form for Samarbejde med Tyskerne var prisværdigt eller i hvert Fald undskyldeligt indtil den 29. August, herunder ogsaa organiseret Forfølgelse af Frihedsbevægelsens Mænd og en fanatisk Propaganda imod Sabotagen og den illegale Presse. Først efter den 29. August var der Grund til at iagttage en kølig eller endog fjendtlig Holdning overfor Besættelsesmagten, som med eet Slag var blevet vor Fjende, fordi Regeringen var gaaet af. Ifølge denne Indstilling kan man først efter den 29. August med Rette betragte til Eksempel en Frikorpsmand som en Landsforræder; før den 29. August var han derimod at betragte som en vildledt Idealist, der dog kæmpede for, hvad han for Alvor troede paa!

Hvad er saa Sandheden om den 29. August? Sandheden er, at det var den Dag, hvor det, at det danske Folk havde vræget Indrømmelsespolitikken, fik sit officielle Udtryk. Det danske Folk havde gennem en Række Begivenheder, som gik forud for den 29. August, tydeligt meddelt Rigsdagen og Ministeriet Scavenius et utvetydigt Mistillidsvotum, og det var først efter en lang og haabløs Kamp for at kue det danske Folks Modstandsvilje, at Regeringen maatte tage Konsekvenserne.

Den 9. August 1943 gik Smedene i Esbjerg i Strejke som Protest mod tysk Undtagelsestilstand, og Dagen efter sluttede hele Esbjergs Befolkning op omkring en rent antitysk Strejkeaktion — Danmarks første Folkestrejke. Den 15. August bevirkede nogle tyske Provokationer Uroligheder i Odense, og en tiltagende tysk Gadeterror i Byen fremkaldte den 18. August den store Folkestrejke i Odense, som varede

til den 24. August. Den 23. August skød Tyskerne i Aalborg paa Folkemængden, der var forsamlet for at deltage i en Mindegudstjeneste for Bankassistent Vangsted, som Tyskerne havde skudt i Rold Skov den 17. August. Efter nye voldsomme tyske Provokationer den følgende Dag opstod der Folkestrejke i Aalborg og en Række andre nordjyske Byer. Den 26. August gik Aarhus i Folkestrejke i Anledning af Dødsdommen over Konstruktør Sørensen, og der opstod Strejker og Uroligheder i et meget stort Antal Byer rundt om i Danmark. Alting tydede paa, at København vilde være gaaet ud i en Folkestrejke Mandag den 30. August, hvis ikke Begivenhederne var kommet i Forkøbet.

Det danske Folks Indstilling til den tyske Besættelsesmagt var saaledes ikke til at tage fejl af: Modstandsviljen havde overalt sejret i det danske Folk. Hvordan reagerede de officielle Myndigheder nu overfor denne klare og utvetydige Tilkendegivelse?

Ved med alle til Raadighed staaende Midler at forsøge at bremse den aggressive antityske Indstilling. Udtrykket »med alle til Raadighed staaende Midler« skal her tages bogstaveligt — der blev flere Steder sat nye Forstærkninger af midkære Politifolk ind mod Demonstranterne, der blev udsendt justitsministerielt Cirkulære om, at Strejkerne var sat i Scene af professionelle Opviglere, og det vrimlede med Opraab fra Regeringen, Nimandsudvalget, Erhvervslivets Hovedorganisationer etc. etc., Opraab, som man stadig — ogsaa nu to Aar efter — skammer sig ved at læse, fordi de viste, hvor lidt det officielle Danmark endnu dengang forstod det rigtige Danmark — det kæmpende Danmark.

Men Stemningen i Danmark lod sig ikke længere bremse ved Opraab eller Politiudrykninger. Christiansborg var ikke længere et Udtryk for Folkets Vilje og betragtedes derfor med aabenlys Mistillid, og da Tyskerne den 28. August stillede saa vidtgaaende Krav, at om Regeringen havde fulgt den, var den fra en Scavenius-Regering umiddelbart blevet til en Quisling-Regering, maatte der siges Nej — det første afgørende Nej i Besættelsestidens Historie, et Nej, som reddede Danmarks Ansigt i den frie Verden og aabenlyst placerede os i Rækken af de kæmpende undertrykte Lande.

Det var Partiernes ledende Mænd — anført af V. Buhl og Ole Bjørn Kraft — som valgte det eneste mulige danske Svar paa de tyske Krav — men det var det menige Folk, som imod Rigsdagens Vilje fremkaldte den Situation, som gjorde en Ende paa den mest ydmygende Periode i Danmarks Historie.

Derfor staar den 29. August 1943 som en saa afgørende Dato — det var den Dag, hvor den danske Rigsdag og Regering blev tvunget til at tage Konsekvenserne af den Modstandsvilje, som allerede havde sejret i det danske Folk.

E. Br.

DE FRIE FILM

Af Filmsinstruktør Karl Roos

Den Tid, hvor ogsaa de levende Billeders Lærred var mørklagt, var heller ikke i den Henseende nogen rar Tid. Man maatte famle sig hjem i Mørke og med Mellemrum springe ind i Gadedøre for at undgaa at blive ramt.

Men hvor fattig en Forlystelse det efterhaanden blev at gaa i Biografen havde ogsaa det sin Charme. De sidste Aar tog man Ugerevnen med Sindsro og uden indestængt Raseri. Man var bedre underrettet end den om den sene Udvikling paa Fronterne. Kendsgerningerne — man havde lige hørt 18,15 — havde det ene virkningsfulde Sammenstød efter det andet med de levende Løgne deroppe, og til sidst tog man de illustrerede Hærberetninger med deres Sieg an allen Fronten som en ikke ringe Erstatning for Anders And's og Hundens Plutos tegnede Spilopper, som de saa arrogant tog Pladsen op for. Det hændte jo ogsaa, at Forestillingen blev behagelig afbrudt, og at en ny Film uden Varsel kom om ikke paa Plakaten, saa dog paa Lærredet, en Film af den Slags man ellers kun havde Lejlighed til at nyde i Selskab med et faatalligt og delvis kamoufleret Publikum, efter at man i en bestemt Gade ud for et bestemt Nummer havde truffet en Mand med et Nummer af »Mandens Blad« i venstre Lomme eller en Tændstik i Munden. Hvor var de hyggelige, disse Besættelsestidens Opiumshuler, og hvor var det ulige mere spændende og udbytterigt at se illegale Film dengang end nu, hvor Teatrene svømmer i illegale Film, og hvor det filminteresserede Publikum nærmest synes at skulle druknes i dem. Dagbladskritikken har blankt renonceret paa at holde Publikum underrettet om andet end netop Titel, Skuespillere og Handlingsgang, hvorved den i det store og hele kan siges at gøre Biograf-

programmerne overflødige. Eller omvendt. Men da Noteringen aldrig svarer og Billetterne, hvis man kommer igennem pr. Telefon, er udsolgt, saaledes at kun de, der har Taalmodighed til at staa i Kø hele Formiddagen kommer ind, bliver det Udvalg af Film, man kommer til at se, præget af ligesaa stor Tilfældighed som hele den Strøm af Film, SHAEF og hvem ellers det er har ledet ind i Landet. Jeg skal derfor heller ikke vove at give nogen Oversigt over den aktuelle Filmsituation eller kritisk udvælge de betydeligste, men nøjes med at fremsætte en Kommentar til Situationen.

Det er en ufornyet Filmkunst, vi møder i Biograferne. I 6 Aar har Filmen været indkaldt til Beredskabstjeneste. Man har med velberaad Hu suspenderet Kunsten til Fordel for Propagandaen. Mange af de Film, vi nu ser herhjemme, kunde man for vor Skyld godt gemme ned i historiske Filmarkiver, de har haft en bestemt Mission paa et bestemt Tidspunkt for et bestemt Publikum, og dette Publikum er ikke os, og Tiden har distanceret Filmene, de er uaktuelle. Selv om vi derfor med opmærksom Interesse lader dem passere for vore Øjne, er vi meget vel klar over, at der ikke er større Chancer for pludselige Lynnedslag, som faar det til at flamme i os selv af Had og Harme, af Forurettelse og Lidenskab. For det er jo Sagen med disse Film i det store og hele: de er politiske i den Forstand, at de var med i Krigen og har deres Mening om den, medens den endnu staar paa, medens Soldaterne rykker frem under Ørkensolen, medens V-Bomberne lander i London og die Luftlage over Tyskland er mere end pinlig. Problemerne i Filmene er løst, the curtain is down, og hvad der engang i den bestemte Situa-

tion har været i dem af politisk Lynild virker paa vore Sind nu kun som et fjernt Kornmod. Disse Betragtninger gælder naturligvis ikke den direkte Reportagefilm, der jo undertiden er hævet op i et højt dokumentarisk Niveau, bl. a. af Frank Capra i hans politiske Filmlektioner. De vil bevare deres Aktualitet hen over Mussolinis Endeligt som Flagermus i Milano og de forkullede Rester af Rigskansleren. Det samme vil Beskrivelsen af Sejren i Ørkenen, af Paris' Befrielse og af Marchen mod Berlin.

Blandt andet fordi vi har stærkt Brug for at faa repareret de Huller, Besættelsen har slaaget i vor Viden om Verden derude, tager vi, idet vi dog beklager, at det varer saa længe med de russiske Film, med Glæde imod begge de her nævnte Kategorier af Film, Krigens Spillefilm og Krigens Reportagefilm, medens vi i øvrigt spændt afventer en tredje Kategori: Efterkrigsfilmen.

Sidste Gang forlod Efterkrigsfilmen hurtigt den af Krigens Efterveer plage- de Verden og førte det narkose-trængende Verdenspublikum ind i en helt ny Verden, der kun havde den Kontakt med Livet hernede, at den var modeleret over californiske Rigmandshjem, en Tradition som til Dels holdes i Ære den Dag i Dag med kun de Forandringer, Modelunerne afstedkommer i Forbilledet. Naturligvis og heldigvis var der Undtagelser, men Tendensen var fremherskende i Verdensfilmproduktionen. Efterhaanden som Sindene blev mere og mere ængstelige for Fremtiden, gav Filmen paa Linie med Folkeforbundet sit Besyv med. Den advarede mod Krig i en Række Film med Motiver fra Verdenskrigen og opfordrede til Broderskab og Fordragelighed, og disse Film blev i de enkelte Lande forsynet

med en indtalt speech af ledende Statsmænd. Som bekendt udeblev Virkningen.

Denne Gang vil Efterkrigsfilmen næppe vende sig bort fra Virkeligheden. Man tør tværtimod spaa, at Krigen i Efterkrigsfilmens første Fase vil være et simpelthen staaende Emne. Filminstruktørerne vil benytte autentiske Optagelser fra Krigen som et stærkt virkende dokumentarisk Indslag i dramatiske Handlingsfilm, og Digterne vil med Forkærlighed søge deres Emner i Okkupationsberetningerne. Guerillakrigen, den franske Maquis, Titos Partisaner, hollandske, norske og danske Jernbansabotører vil blive skildret i Efterkrigstidens Film. Og nu hvor Krigen er omme, og Tyskerne har rømmet de undertrykte Lande, vil Filmene ikke længere være saa direkte Propaganda, som de var under Krigen. Nu kan ogsaa Filmen smide sin warcorrespondent-Uniform og blive ligesom lidt mere menneskelig. Dens Opgaver kommer til at ligge paa et mere almenmenneskeligt Plan.

Dette vil sikkert præge Filmene til

deres Gavn. Paa den anden Side vil de jo nok i mange Tilfælde synke endnu længere ned i Gangster, Cowboy og Kriminalgenren end den Film med Motiv fra Norge, som forleden straks ved Forestillingens Begyndelse smuttede fra den store Spekulationsreklames Højder ned til sit eget beskedne Niveau til stor Forbløffelse for et forventningsfuldt Publikum. Den danske Frihedskamp vil ogsaa sætte sig Spor i dansk Filmproduktion, men man har vel Lov til at haabe, at Kunstnerne — Forfatterne og Instruktørerne — vil gaa til Arbejdet med en stærk Ansvarsfølelse. Vi vil ikke se et fortegnet, reduceret og forkert Billede af den danske Frihedskamp, vi vil ikke have kulørte Kriminalfilm om Sabotage, hold-ups og Tyskere, der bliver spillet paa Næsen. Vi afventer med Spænding Knud Sønderbys Sabotørfilm og Ole Juuls De røde Enge. Derimod maa det være tilladt at komme med Indvendinger, naar man i Avisen ser, at Kriminalforfatteren Carlo Andersen — hvis illegale Fortjenester er store — har skrevet en Film om Hvidsten-Gruppen, og at det er Meningen

at optage en Del af Filmen paa Egnen. Vi udtaler ikke Tvivl om den gode Mening, ejheller om Carlo Andersens Evner til at behandle Emnet. Vi udtaler slet ikke Tvivl. Vi siger blot, at ingen bør løbe den Risiko at drage et ukrænkeligt Tema den mindste Smule nedad; saa længe Gravene endnu er friske og Sorgen endnu levende findes der Emner fra Frihedskampen, som det ikke anstaar sig at budgettere en Forretning paa. Hvilket giver mig Anledning til at spørge, om det kunstneriske Udvalg under Frihedsbevægelsens Samraad ogsaa er til Raadighed for Filmens Folk?

Vi har endnu kun brudstykkevis set de illegale Filmoptagelser fra Frihedskampen, men vi nærer det Haab, at de naar ud inden Valget og aktivt vil tage Del i Valgkampagnen. De vil kunne gøre det alene i Kraft af, at de er sandfærdig Reportage, og de vil især kunne gøre det, hvis Reportagen er baaret oppe af den rette Modstands-Aand, hvis Tilklipping og Speakerkommentar endnu bærer Spor af den Vrede over Uretten og den lidenskabelige Kærlighed til Friheden, som var Kampens Inspiration.

BREVE TIL F.D.

Dansk-tysk Forening.

I Frit Danmarks Nr. 9 bragte De uden Kommentar, efter Opfordring fra Læsere, en Fortegnelse over Bestyrelsesmedlemmerne i den dansk-tyske Forening.

Nu viser det sig ved Samtaler med mine Venner, at denne Liste virker saadan paa mange, at *alle* de paa Listen opførte føles som kompromitterede og stemplede som unationale. Mener »Frit Danmark« ogsaa det? Var det ikke godt at faa gennemdebatteret det Spørgsmaal — saafremt det da paa nuværende Tidspunkt og med de Oplysninger, der foreligger, er muligt.

Saa vidt jeg har forstaaet, var den officielle Hensigt med Dansk-tysk Forening denne: den daværende Regering ansaa det for vigtigt for Danmark, at fremtrædende Privatpersoner under nogenlunde uofficielle Former traadte i Forbindelse med fremtrædende Tyskere i officielle Stillinger for at orientere dem om danske Forhold og Stemningen i den danske Befolkning i den udtrykkelige Hensigt at modvirke den meget eensidige Orientering, Tyskerne blev udsat for fra Clausen-nazistisk Side.

Det første Spørgsmaal maa nu blive: hvordan maa man fra Modstandsbevægelsens Side se paa disse Bestræbelser? — Det er klart, at der her er Tale om en Form for Tilpasningspolitik. Men maa det ikke, ogsaa fra Modstandsbevægelsens Side, indrømmes, at det paa det daværende Tidspunkt var en ganske god Idé, notabene saa længe og for saa vidt det drejede sig netop om at modvirke den eensidige Clausen-nazistiske Indflydelse. Eller vil man fra Modstandsbevægelsen Side hævde, at det havde skabt klarere Linjer paa et tidligere Tidspunkt, om det virkelig var lykkedes Clausen eller lignende Labaner at danne Regering? Jeg tror, det vilde have kostet det danske Folk unødigt Lidelse. Og vi staar ikke mindre, men *maaske* mere stærkt nu, da det viste sig, at Modstanden voksede op fra selve Folket under Modstandsgruppernes Elite-Førerskab, uden at en saadan grov Provokation havde vakt den til Live.

Men saafremt De da kan gaa med til, at Foreningens Hensigt ikke i sig selv i og for sig var unational, saa bliver næste Spørgsmaal: Personerne! Kan det siges, at selve det at være Bestyrelsesmedlem i Dansk-tysk Forening er kompromitterende? Er Forholdet ikke snarere det, at visse af Bestyrelsesmedlemmerne paa anden Maade kompromitte-

rede sig ved altfor stor Velvillighed overfor Tyskerne og dermed kastede et væmmeligt Lys over Foreningen og de andre Bestyrelsesmedlemmer? Det er jo Folk som Generaldirektør Knutzen, Professor Gudmund Hatt, og vel ogsaa Svend Borberg og Justitsminister Thune Jacobsen, hver paa deres Maade. Der er jo ogsaa andre.

Disse Folk og deres Optraeden bevirkede, at der faldt Mistanke for Eftergivenhed, Konjunkturrytteri, ja Landsforræderi paa andre Bestyrelsesmedlemmer. Man var — og er — tilbøjelig til at dømme dem over en Bank. Men mon det er retfærdigt? — Er der nogen, der kan bebrejde Teaterchef Hegermann-Lindencrone noget? Betragtes han ikke som en »god dansk Mand«? Og mange af de andre.

Spørgsmaalet om den dansk-tyske Forening er ikke bare Spørgsmaalet om een eller anden tilfældig Organisation, men har principiel Betydning i denne Udrensings- og Opgørestid. Det drejer sig om hvorvidt vi har Overskud og demokratisk Kultur nok til at være individuelt retfærdige. Og det hele kan vel kort formuleres saadan: kan det klart paavises, at et af disse Bestyrelsesmedlemmer er gaaet ud over det Formaal, der var Foreningens Hensigt (nemlig at oplyse Tyskerne om de virkelige Forhold og Stemninger i Danmark) — hvis Vedkommende har fratniseret, søgt egen Fordel eller Magtforøgelse paa Bekostning af det danske Folks Interesser, da er han eller hun uhjælpeligt kompromitteret og bør stemples offentligt. — Men har et Bestyrelsesmedlem ærligt søgt at opfylde Foreningens officielle Formaal og *kun* det, da har han eller hun medvirket til at beskytte os mod at faa en Clausen-nazistisk Regering og er — ganske bortset fra, om man fra Modstandsbevægelsens Side mener, at denne Politik var klog eller ej — i hvert Fald et hæderligt Menneske og bør ogsaa faa denne Betegnelse i Offentlighedens Øjne. *Akademiker.*

Svar:

Det er muligvis rigtigt, at der i den dansk-tyske Forenings Bestyrelse sad Mennesker, som ud fra en ærlig Overbevisning mente, at de gjorde deres Land en Tjeneste og derved aftjente en forbandet Værnepligt, og det er ogsaa givet, at visse af Bestyrelsesmedlemmerne kun gik ind i denne Bestyrelse efter et meget stærkt Pres fra det officielle Danmarks ansvarlige Myndigheder.

Vi har imidlertid fra første Færd i »Frit Danmark« hævdet den Anskuelse, at det var forkert overhovedet at indlade sig paa et sligt Samarbejde med Tyskland under Besættelsen, og det gjorde det ikke bedre, at en vis Del af de ledende Folk indenfor den dansk-tyske Forening var direkte kompromitterede Mennesker, som ud fra en tysk-orienteret Indstilling søgte at skabe en Forstaaelse med Nazisterne og et politisk Samarbejde, som var aldeles katastrofalt for Landet. Man maa ikke glemme, at en Mand som Direktør Juncker var Formand for den dansk-tyske Forenings Aarhus-Afdeling. Var det overhovedet muligt i Samarbejde med slige Folk (og ogsaa de mange Halv- eller Helnazister eller politiske Chanceryttere i Foreningens Bestyrelse) at »modvirke den meget eensidige Orientering, Tyskerne blev udsat for fra Clausen-nazistisk Side«? Svend Borberg, Overretssagfører Gjedde-Olsen, Professor Gudmund Hatt, Thune Jacobsen, Generaldirektør Knutzen, Direktør Chr. H. Olesen og Professor Roos var vel i hvert Fald næppe de rette Mænd til at løse denne Opgave?

Vi kan ikke paatage os at ransage Hjerter og Nyre hos alle de Mennesker, som stod i den dansk-tyske Forenings Bestyrelse. Vi ved, at der fandtes Strugglere og Oppørtunister, som ikke har Krav paa nogen Form for good-will, og vi ved, at der ogsaa var anstændige Mennesker, som efter vor Mening blot valgte en ufarbar Vej for at gavne Landet. De var kortsynede — som Eftergivenhedspolitikere i det hele taget var det — og det skal man vel i hvert Fald ikke takke dem for. *Red.*

»Vil Dansken i Verden fægte, men dølgler Aasyn og Navn...«

»Frit Danmark har udvist endog stor Tolerance ved i Nr. 14 at give Plads for et fejgt og sjofelt Angreb paa Modstandsbevægelsen underskrevet Demokrat. (Et Pseudonym i 2. Potens).

»Demokraten« har sikkert siddet godt gemt, medens en Del af Danmarks Ungdom — deriblandt min Søn — ofrede Livet... ikke for det nationalistiske Begreb: Gamle Danmark... men for et nyt Danmark, for et politisk og økonomisk dansk Demokrati.

Vi, som fik Lov at leve, maa sørge for, at de ikke døde forgæves, sørge for at Pseudo-Demokrater af Underskrivers Slags aldrig mere faar Indflydelse i Danmark.

C. B. Mehl.

Ros og Ris.

I »Frit Danmark« Nr. 14 har en Indsender, der underskriver sig K, — hvorfor anonym? — kaldt det Vrøvl, hvad jeg har skrevet i »Politiken«, at Modstandsbevægelsens Kræfter skulde gemmes til den Tid, hvor Befrielsen var saa nær, at de for Alvor kunde gøre Nytte.

Med al Respekt maa jeg dog fastholde min Mening. Hvis Frihedsbevægelsens

Kernetropper i Tusindvis havde været fængslet, deporteret eller skudt ned paa et Tidspunkt, hvor Offensiven mod Tyskland ikke var begyndt, vilde disse Kræfter have været øst ud til meget liden Nytte, mens Jernbanesabotagen nu kunde sættes ind paa det Tidspunkt, hvor den generede Tyskerne allermest, og ikke ubetydelige væbnede Styrker stod parat til at gribe ind, hvis Krigen skulde trække op i Landet. At Resultatet blev saa godt, som det blev, skyldes ikke blot, at vi havde modige og dygtige Folk i Modstandsbevægelsen, men ogsaa, hvad Frihedskæmperne endnu ikke har indset, at vi havde kloge og forsigtige Folk i Regeringen. At der har været begaaet Dumheder paa begge Sider, har jeg ikke benægtet.

Naar K tilsidst beder om, at vi (Frihedskæmperne?) snart maa blive fritaget for Tildelinger af Ros og Ris, kan jeg kun svare: Gu maa De ejl Vi har her i Landet, bortset fra Løgn og Injurier, Lov til at udtale os frit om offentlige Anliggender, og Frihedskæmpere kan vel ikke være saa sarte, at de ikke kan taale det.

Svend Hoffmeyer.

Svar:

Nej, jeg kan ikke være enig med Dem i, at de kloge og forsigtige Folk i Regeringen havde Andel i Modstandsbevægelsens lykkelige Udvikling.

Denne skyldes udelukkende de kloge Mænd, der var Modstandsbevægelsens Ledere, og som man nu ikke vover at frakende Mod og Dygtighed, men som man stadig nægter at tillægge Klogskab — den har Politikerne taget Patent paa.

Naar jeg skriver vi, mener jeg ganske rigtigt Frihedskæmperne og naar jeg anmoder om, at vi maa blive fritaget for Tildeling af Ros og Ris, saa er det ikke Kritiken som saadan, vi frabeder os, men Tonen i den Bedømmelse som De og andre foretager — den er falsk og nedladende. Og specielt er den ikke Dem værdig.

Kate Fleron.

L. S. paa Krigsstien

Til »Frit Danmark«.

Maa jeg have Lov til at opfordre Dem til i et af Deres kommende Numre at tage Problemet »L. S.« op til Behandling og Bedømmelse. Jeg er ikke selv Landmand, men jeg har min stærke Tilknytning til Landbo-kredse, og jeg mener at have fast Grund under Fødderne, naar jeg udtaler følgende: Der var i sin Tid almindelig Enighed om, at Landbruget saavel som ethvert andet Erhverv burde have en Fagorganisation, og i Aarene før Krigen var der ogsaa jævn god Tilgang til L. S., skønt mange landt det underligt, at Landmændenes Førere skulde være Folk, der ikke kunde passe deres egne Gaarde. Men da Krigen kom, da L. S. lod sig engagere politisk, og da dens Førere indtog en aabenlyst landsforræderisk Holdning, sagde de fleste Medlemmer fra, som naturligt er. Nu er Hartel og Bach med Konsorter arresterede efter Forræderiloven, og man vilde jo saa vente, at L. S. lige saa stille var forsvundet. Men nej, »Landbo-Værnet« og »Folket« udkommer stadig, L. S. eksisterer endnu, og dets nye Ledere, — Folk, der kom til 15. Februar 1945, da enhver kunde se det betimelige i at faa kolde Fødder, — hævder

stadig Organisationen Ret til at være Landmændenes eneste laglige Samlingsmærke. Er det underligt, at Landbefolkningen i afsides Egne føler sig usikre og desorienterede? Med en ny Ledelse og et nyt Navn vilde det maaske lige være det, vi trænger til. Men som Sagerne staar nu, er det med en Illov Smag i Munden, en Landmand for den lagligt-økonomiske Organiserings Skyld maa indtræde igen i de Rækker, han for 5 Aar siden forlod i retfærdig Harm. Og med hvor meget større Forbavselse ser vi ikke »Landbo-Værnet« lulle Ideer, som man ikke skulde tro var tilladt i Danmark i Dag. De stiller sig solidarisk med Krigstidens L. S.-Politik, de forsvarer Knud Bach paa det kraftigste, ja i Lederen i deres Nummer fra 4. Aug. undser de sig ikke for at omtale Massellugten fra L. S. under Krigen saaledes: »Det er desværre en Kendsgerning, at danske Bønder har meget vanskeligt ved at staa sammen i forholdsvis gode Tider; og saadanne var jo nu (d. v. s. i 1940) ved at vise sig.« Om Bonden har halt det fedt eller magert, kommer ikke den Sag ved, men at omtale Krig og Besættelse som »forholdsvis gode Tider«, er en Utilbørlighed, som ikke maa staa uimodsagt. Grunden til Frafaldene skydes paa »den overordentlig giftige Pressekampagne«, hvilket kun kan hentyde til de illegale Blade, da de legale jo ikke kunde behandle Landsforræderi efter Fortjeneste dengang. Hvem, der har skrevet det citerede, ved jeg ikke, da samtlige Bladets Artikler er usignede. Kan ikke »Frit Danmark« staa til Lyd for, at L. S. og dets Blade faar den Omtale, de har fortjent, og at Landboernes Øjne aabnes for, at Aanden fra Berlinrejsen lever endnu.

Deres ærbødige

Povl Simonsen,
stud. mag.

Norges første kvindelige Minister, Statsraad Kirsten Hansteen, faar forevist Frihedsraadets Udstilling »Det kæmpende Danmark« af tidligere Medlem af Frihedsraadet, Redaktør Børge Houmann. Fru Hansteens Mand, Advokat Viggo Hansteen blev skudt af Tyskerne i Norge efter direkte Angivelse af Quisting.

»Frihedsparti« eller »Uafhængige Kandidater«?

Af Dr. phil. Lis Jacobsen.

Siden Offentliggørelsen af min Artikel »Hjemløse« i F. D. Nr. 12 (27. 7.), hvor jeg tog til Orde for Dannelsen af et venstreorienteret Frihedsparti med aktiv national Indstilling, har jeg modtaget talrige Breve fra unge og ældre, der med Varme slutter sig til Tanken, ligesom denne har vundet Tilslutning i Indlæg her i Bladet og i Dagspressen. Det er mit Indtryk, at Journalist Carl Christensen ikke havde helt Uret, naar han (F. D. Nr. 14) skrev, at min Artikel havde virket som »et forløsende Ord«, idet »Tusinder af Vælgere har gaaet og ventet paa Dannelsen af et saadant Frihedsparti«. I andre Breve og Indlæg fremsættes den Opfattelse, at vi har Partier nok, og at Friheden og den nationale Indstilling er at finde samlet inden for disse Partier; intet Parti er her forblevet unævnt — fra det konservative Folkeparti til det kommunistiske. Jeg skal ikke polemisere herimod, men lade enhver blive salig i sin Tro. Hvis det var muligt at danne et Frihedsparti, maatte al Kraft sættes ind paa et positivt Arbejde for dette; derimod er jeg bange for, at en Kritik over for de forskellige bestaaende Partier kun vil føre til, at den tages til Indtægt fra Sider, som Kritikerne ikke ønsker at støtte.

Desværre ser det ud til — i hvert Fald i Øjeblikket — som et Frihedsparti ikke lader sig realisere, idet de førende inden for Modstandsbevægelsen ikke anser det for opportunt at medvirke til Oprettelsen af et saadant uafhængigt Parti. Det er uden for al Tvivl, at denne Beslutning vil blive modtaget med dyb Beklagelse af de mange, der er af den Opfattelse, at Frihedsbevægelsens Indflydelse i første Række bør øves inden for Landets lovgivende Forsamling, og som ikke mener, at Bevægelsen er alsidigt, ja end ikke centralt repræsenteret ved Dansk Samling og Kommunisterne. Dette er jo de to eneste politiske Partier, der har virket inden for Modstandsbevægelsens Ledelse, og de vil saaledes — hvis ikke et uafhængigt Frihedsparti dannes — blive de eneste Modstandspartier i den danske Rigsdag. Det vil for mange Tilhængere af Frihedsbevægelsen synes paakrævet, at dene extreme Repræsentation suppleres; to eller tre frie Rigsdagsmedlemmer, der ikke er bundet af Partihensyn, vil kunne virke som en frisk Blæst i den af gammelt Partistøv tyngede Tingluft.

Det maa derfor hilses med stor Glæde, at man (iflg. »Information« 9. 8.) fra Frihedsbevægelsens Side vil søge gennemført en Valgløvsændring, hvorved der skulde kunne opstilles Kandidater i Tilslutning til Partierne, men saaledes at de ikke er bundet af det almindelige Partimaskineri.

Sker dette, vil alle vi, der havde ønsket at give vor Stemme til et uafhængigt Frihedsparti, ikke føle os helt hjemløse paa Valgdagen, som det ellers vil blive Tilfældet.

17. 8. 1945.

Lis Jacobsen.

Blokkpolitik eller international Solidaritet?

Af Professor Albert Olsen

Efter mange Aars Krig og Lidelse venter Menneskeheden paa en ny Verdensorden, baseret paa Tryghed og Solidaritet mellem Folkene. Det er i Realiteten Stormagterne, der har paataget sig det vanskelige Job at søge dette realiseret; de mindre Stater har faaet anvist Plads paa anden Række, medens det forberedende Arbejde staar paa. Med saa meget desto større Aarvaagenhed følger man derfor i Smaastaterne Udtalelser om, hvorledes man fra mere autoritativ Side inden for de allierede Stormagter tænker sig Rammerne lagt for Fremtidens internationale Samarbejde.

En Række engelske og amerikanske Presseudtalelser i Anledning af Atombombens Tilsynkomst viser, at adskillige vesteuropæiske reaktionære Kredsemener, Bomben ogsaa rummer et fortrinligt politisk Sprængstof, der bl. a. med Held maatte kunne sættes ind ved Løsningen af f. Eks. det sydøst-europæiske Spørgsmaal. Paa nærværende Tidspunkt er der dog næppe Udsigt til, at disse Kræfter vil komme til at udøve nogen afgørende Indflydelse. Det er imidlertid karakteristisk for den traditionelle vesteuropæiske Opfattelse, at Øst er Øst og Vest er Vest, og Øst og Vest kan (eller skal) aldrig mødes. Denne Tankegang deles, om end i mere eller mindre modificeret Form, af brede Lag i de gamle europæiske Demokratier.

For et Land som Danmark vilde det være en Ulykke, om Resultatet af Verdenskrigen skulde blive en betydningsløs international Organisation med henholdsvis en Øst- og Vestblok inden for denne som bestemmende Faktorer og med hver sin Hale af Smaastater paa Slæb. Desværre synes stærke Kræfter i England for Øjeblikket at være inde paa Tanken om, at Vejen frem maa gaa gennem saadanne Blokdannelser. Professor *Harold Laski* har til franske Blade fremsat Udtalelser om, at det engelske Arbejderparti haaber paa et snævert økonomisk Samarbejde mellem England, Frankrig, Belgien, Holland, Danmark og Norge. Ifølge Meddelelser fra Socialdemokratens London-Korrespondent (19. ds) er der ikke Tale om nogen Blokdannelse, men om »en praktisk Udnyttelse af fælles Muligheder i disse nærtstaaende Lande, som forhaabentlig ogsaa snart ligner hinanden i politisk Struktur«. Det lyder jo meget tiltalende,

men Billedet bliver unægteligt et lidt andet, naar det i Fortsættelsen hedder:

»Det engelske Arbejderpartis Ønsker er snarest Resultatet af en lignende Omvurdering, som under Krigen har fundet Sted vedrørende det nordiske Samarbejde, og kan ogsaa paa Papiret sammenlignes med det foreslaaede Samarbejde mellem Rusland og Ruslands Naboer, der hver især uafhængige skal arbejde sammen om fælles Interesser.

I denne Forbindelse understreges det, at det engelske Forslag om et Samarbejde mellem de vesteuropæiske Lande positivt har til Formaal at skabe de bedst mulige Betingelser for et Samarbejde mellem Rusland og dettes Interessesgruppe.«

I et Interview i samme Nummer af Social-Demokraten siger Professor *Laski* ydermere, at

»man i Europa bør kunne naa til en funktionel Federalisme, begyndende med England og Frankrig med fælles Transportvæsen og Møntvæsen. Efterhaanden skulde Fællesskabet udvides til at omfatte flere Omraader og flere Stater, Holland, Belgien, Skandinavien, alt under gensidig Respekt for de enkelte Staters kulturelle Egenart og deres Interesser. Denne funktionelle Federalisme vilde forøge Mulighederne for et lykkeligt Liv i Europa.«

Vi noterer med Tilfredshed, at den vesteuropæiske Blokdannelse — for det er afgjort en europæisk Blok, man søger skabt — har til Formaal at skabe de bedst mulige Betingelser for et Samarbejde med Rusland. Andet var heller ikke at vente af det engelske Arbejderpartis Formand. Men nogen overstrømmende Begejstring vil den engelske Plan ikke udløse i Danmark. En lille Nation maa paa det bestemteste søge at modsætte sig en Storrumspolitik, ligegyldigt fra hvilken Side og under hvilket Navn den søges lanceret. Vi ønsker ikke at blive placeret i en enkelt Stormagts Interessesfære, selv om man vilde vise vor kulturelle Egenart og vore Interesser al mulig Hensyn-

tagen. Vi har holdt os klar af alle Forsøg paa at blive draget ind i en nordisk Blokdannelse, og vi stiller os ligedan over for en Vestblok. Vi føler os i mangt og meget nær knyttet til England og vil gerne udvide vor økonomiske og kulturelle Forbindelse med dette Land, paa samme Maade som vi ønsker en snævrere Samarbejde paa disse Felter med vore skandinaviske Brødrefolk. Men rent bortset fra, at vi opfatter enhver Blokdannelse som en Fare for det internationale Samarbejde og dermed for vor nationale Eksistens, føler vi os aldeles ikke overbevist om, at vore økonomiske Interesser varetages bedst af en Vestblok under engelsk Førerskab. Mere end nogen anden europæisk Stat er Danmark afhængig af sin Eksport, med den falder eller staar hele vor Levestandard. Vi mener i al Beskedenhed, at vi selv har bedst Oversigt over, hvorledes dette for os saa vitale Spørgsmaal skal løses, og ønsker frit at kunne orientere os baade mod Vest, Øst, Syd og Nord. Det samme gælder de øvrige Felter inden for vort Samfundsliv. Vi ønsker ikke og tilstræber ikke Isolation eller ensrettet udenrigspolitisk Orientering. Vi vil optage og omarbejde Værdier, hvor de maatte findes, og haaber endda paa — om end i smaat Format — at kunne staa som Formidler mellem Vest og Øst. Vi har erklæret os villige til med Glæde at paatage os alle Byrder, der maatte blive os paalagt for vor Deltagelse i en international Organisation. Vi ved, at uden en saadan fasttømret og stærk Organisation kan der ikke skabes Stabilitet, hverken for store eller smaa Stater. Vi kan ikke slippe dette Maal af Sigte og maa derfor — med alle de Midler, der staar til vor Raadighed, kæmpe mod enhver Blokdannelse.

De allierede Stormagter har Gang paa Gang præciseret, at de havde til Hensigt at behandle de mindre Stater som fuldt ligeberettigede Medlemmer i det nye Folkenes Forbund. Det er absolut ikke i disse Udtalelsers Aand, hvis man gennem Blokdannelser aabent eller camoufleret vil søge at reducere Smaastater til »Interessesfærer«. Derved berøver man dem en Del af deres Suverenitet, ikke til Fordel for international Solidaritet, men for en Stormagtspolitik, der intet har med Smaastaternes nationale Tarv at gøre.

Forsinkelsen

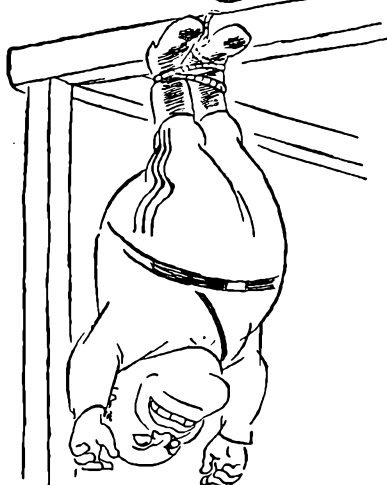
Naar sidste Nr. af F. D. kom saa sent frem, skyldtes det hverken Redaktionen, Trykkeriet eller Postvæsenet — men simpelthen V-J-Dagen, der forsinkede Fremstillingen paa Trykkeriet. Red.

Retfærdigheden?

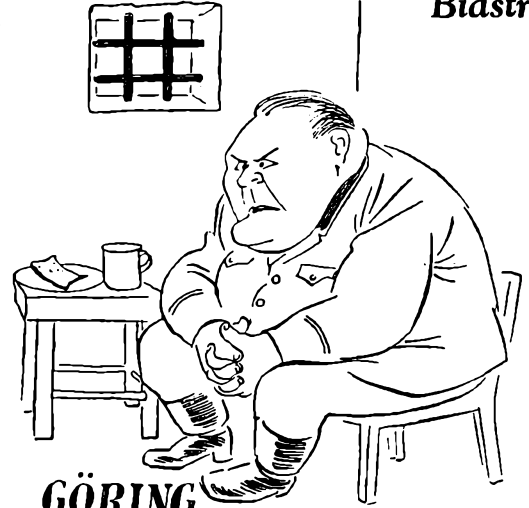
Ugens Bidstrup

HITLER

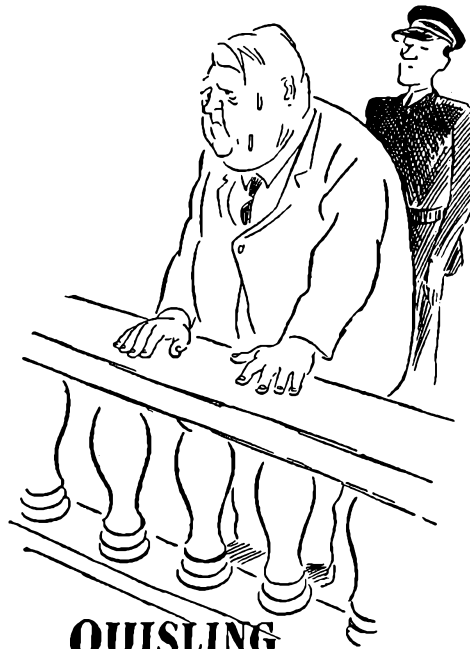
MUSSOLINI

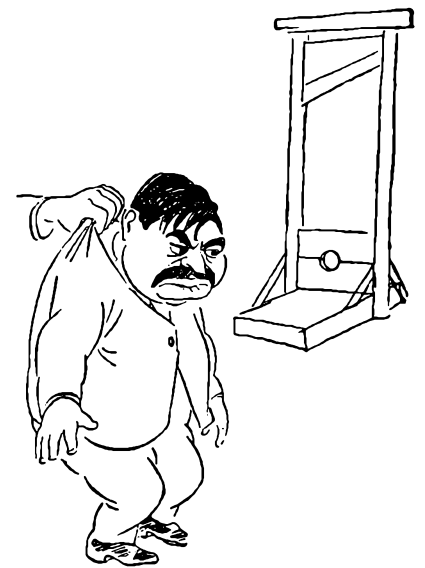
GÖRING

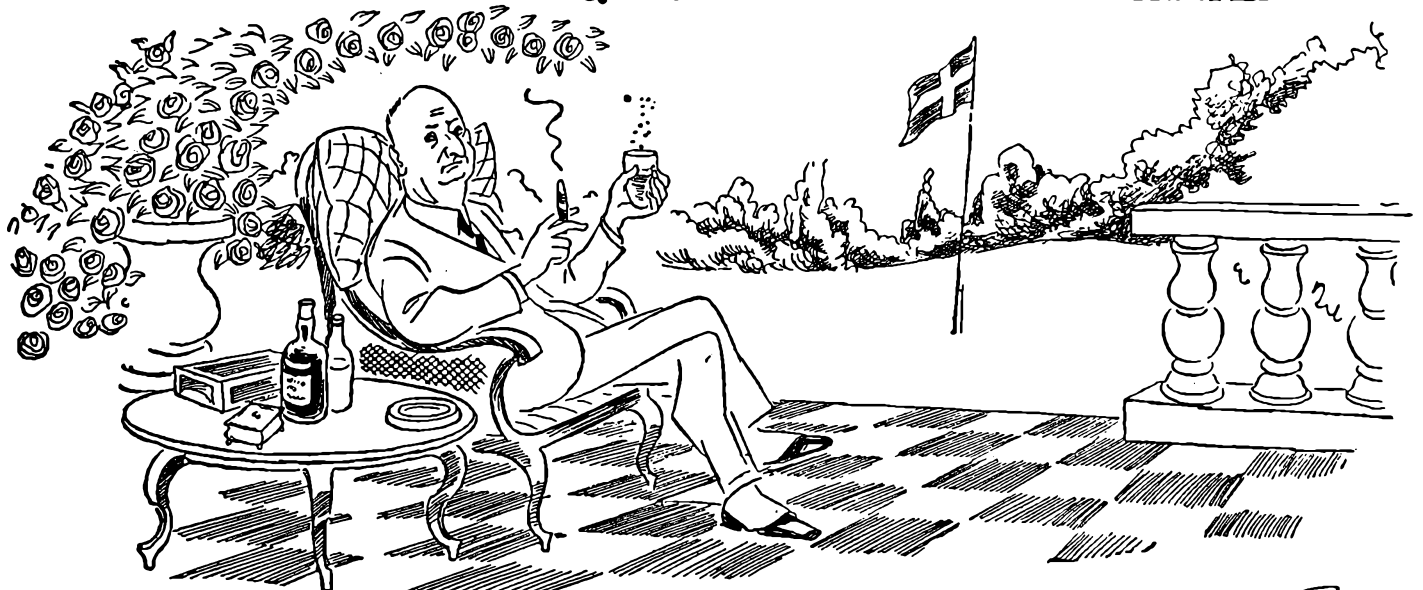
PÉTAIN

QUISLING

LAVAL

SCAVENIUS

HURRA I AALBORG (fortsat fra Side 2) kønne gamle Minder. Inden man skiltes paa denne Aften, fik hver af de sekt-drikkende Deltagere overrakt et Askebæger til Erindring om Begivenheden.

Den 17. Juli blev nok en Startbane indviet. Paa denne Dag havde man lejet et Lokale i Aalborg, hvor man uforstyrret kunde feste. »Efter at man var blevet samlet om det verdensberømte danske, kolde Bord holdt Hr. Bruns atter en Tale om det gode Resultat, som det dansk-tyske Samarbejde havde ført til. Konklusionen var: et saadant Resultat — en Startbane paa tre Uger — havde det ikke været muligt at skabe for os Tyskere, hvis vi ikke havde haft en saa fabelagtig Arbejdsstab som de danske Arbejdsgivere og danske Arbejdere. — Ingeniør Jespersen (Teig-Jespersen, Red.), som er ledende Ingeniør i Firmaet Wright, Thomsen og Kier, der sammen med Firmaet Hoffmann og Sønner i Aarhus har udført Arbejdet, rejste sig og tog Ordet, idet han henvendte sig til Hr. Bruns: Tyske Kammerater og Kolleger! Som Repræsentant for begge Firmaer vil jeg gerne udtale min Tak for den store Tillid, som De har vist os, idet De overdrog os det store Arbejde. Vi har overholdt vore Terminer — og De er tilfreds med Arbejdet, hvilket glæder os. Vore to Firmaer hører ikke til de mindste her i Landet, med Startbanerne var vi dog ikke fortrolige, men det er lykkedes for os, endog med Rekord. (Udhævelsen af Redaktionen). Dette vil gøre vort Navn bekendt i hele Verden, vi har skabt os et Ry og takker derfor endnu en Gang den tyske Øvrighed og Hr. Bruns som deres Repræsentant i Aalborg. Danske Ingeniører og Kammerater, sammen vil vi udbringe et længe Leve for vore Kolleger.« (Udhævelsen stadig af Redaktionen).

Ja, Ingeniør Teig-Jespersen har Ret i, at hans Firma har skabt sig et Ry — i Danmark vil det sent gaa af Minde.

Med Ing. Jespersens Tale in mente forstaaer man saa godt, at Firmaet Wright, Thomsen og Kier i det Jubilæumsskrift, de udsendte i 1943, maatte fremhæve deres velsignelsesrige Indsats for Tyskerne. I Skriftet stod der:

»Vi har set, hvorledes Wright, Thomsen og Kier i Tidens Løb mere og mere specialiserede sig i Jernbeton og Vej-

bygning, navnlig i det sidste. Firmaet var allerede en Aarrække før Krigen, maalt efter den udbetalte Arbejds løn, blevet det største Medlem af den danske Entreprenørforening. Det indtog en førende Stilling paa Vejbygningens Omraade i vort eget Land og var kendt og benyttet Vejbygger ogsaa uden for Danmarks Grænser. Firmaets Stilling i saa Henseende bevirkede, at Statsminister Stauning i Tiden efter 9. April 1940 anmodede de tyske Værnemagtsmyndigheder om at overdrage Wright, Thomsen og Kier med danske Arbejdere at udføre Arbejdet paa de store Flyvepladser paa Grove Hede og ved Nørre Sundby. At Wright, Thomsen og Kier blev foreslaaet hertil af den danske Regering, skyldes netop, at den sidste, at Firmaet dels havde megen Erfaring i saadanne Arbejder, idet Banerne paa en Flyveplads jo i stor Udstrækning udføres som Kørebanerne paa en Vej og dels besad et omfattende teknisk Materiel til den Slags Arbejder. Det er betydelige Arbejder, som Wright, Thomsen og Kier derefter i Forbindelse med Hoffmann og Sønner, Entreprenør Carl Nielsen, Odense, og Melchior og Voltelen har udført for Værnemagten siden 9. April. I 1942 overtog Wright, Thomsen og Kier i Samarbejde med Christiani og Nielsen for Teknisk Central (Ministeriet for off. Arbejder) nogle meget store Arbejder af samme Art, nemlig Bygningen af Beton-Startbaner paa Flyvepladsen i Kastrup.«

*

Skildringerne af Tyskeres og Danskeres idylliske Samarbejde og glade Fester paa Flyvepladsen i Aalborg rummer et Perspektiv, der umuligt kan være uden Betydning i Dag, hvor Værnemagerloven, lempet og lettet til Gunst for de Store, staar foran sin Vedtagelse. Naar det i Lovforslaget hedder, at de Firmaer, der har paataget sig Arbejde for Tyskerne paa Regeringens Optfordring eller Anvisning skal gaa Ram forbi, saa maa man — uden iøvrigt at komme ind paa Paragraffens Ønskelighed — spørge, om den Optræden, som Indehavere af en Række af vore fremtrædende Entreprenørfirmaer har lagt for Dagen, ogsaa skal erklæres for uangribelig? Da Stauning og Christmas Møller i sin Tid gav deres »Anvisnin-

ger« og »Opfordringer«, er det i hvert Fald givet, at disse ikke rummede Tilskyndelser til kvalmende Fraternisering med Besættelsesmagtens Repræsentanter. Ansvar for dette maa de Herrer Ingeniører bære alene — og Ansvar for bør være tungt. Det, disse Folk har præsteret i Retning af »Samarbejde«, sprænger Velanstændighedens yderste Grænser; der findes kun een Forklaring paa deres Opførsel: Ønsket om yderligere Profit.

Det ser i Øjeblikket ud, som om Mænd af denne Art efter en økonomisk Afklapsning skal fortsætte med ubeskaarede Muligheder for at tjene store Penge og spille første Violin i Samfundet. Sker dette, betyder det, at det er — og har været — ganske ligeegyldigt, om man i Besættelsesaarene har optraadt som en æreløs Opportunist eller som et hæderligt Menneske.

Men dette er farligt! Der opvoksede under Krigen en sund og sikker Retsfornemmelse i det danske Folk, hvis den krænkes yderligere, hvis der direkte trampes paa den, kan der nemt ske uoprettelig Skade: naar det ikke gør nogen Forskel, om man gennem Vanskeligheder og Ofre kæmper for det rette, eller om man kompromitterer sig ved Gridskhed og anden Gemenhed, hvorfor saa gøre sig Umage for at være bedre end de slette? Reaktionen er primitiv, jovel, men saadan ræsonnerer Folk nu engang. En Flamme slaar ud, og næret af Bitterhed og Skuffelse slikker den op ad Folkets Tillid til Retfærdighed. Det er farligt, vær varsom.

Hvor er Lovforslaget om Tabet af almen Tillid?
Kate Fl.

Vi aftrykker denne Annonce udelukkende af Hensyn til Ingeborg Hansen og Rytter: Flere og flere bør gaa om ad Vilvor-

Udrensning i Jeget

Efter 5 Aars Besættelse trænger mange til en Udrensning af Mindreværdsfølelse, overeksponerede Følelsesreaktioner, daarlige Tænkevaner og andet uønsket sjæleligt Stof. Det kan likvideres gennem en moderne Psykoanalytisk Behandling.

ERIK CARSTENS
Psykoanalytiker, cand. polyt.
Vilvordevej 4, Charl. Ord. 5331

devej, der er iøvrigt saa smukt. I Nærheden ligger et Gartneri, hvis man efter Seancen vil købe Blomster til Modstandsbevægelsen. Men de har ingen Bud. Man maa bringe dem selv.

To Indlæg om Frihedsbevægelsens Museum

**Nationalmuseets Direktør,
Dr. phil. Poul Nørlund:**

I sit Nummer for den 10. August har »Frit Danmark« slaaet til Lyd for, at de værdifuldeste Dele af Udstillingen »Det kæmpende Danmark« i Frimurerlogen og af de andre tilsvarende Udstillinger i Provinsen bør bevares samlet og overgaa til et permanent Museum.

Det er en Udtalelse, som jeg kan give min kraftigste Tilslutning. Der dukker aarlig nye Museumsplaner op, og jeg har været med til at kvæle adskillige. Men her er en Plan, som det er aldeles umuligt at komme udenom. Udstillingen i Frimurerlogen, som er den eneste, jeg kender, er baade gripende og oplysende, og det vil have Betydning for Efterslægten, at den bevares; de kommende Generationer kan gøre Krav paa at faa Del i det, som vi har oplevet, og vi maa ogsaa selv være interesseret i, at det ikke glemmes.

Hvis det ønskes, vil Nationalmuseet gerne som foreslaaet være med til at løse denne vigtige Sag, men jeg gaar ud fra, at Initiativet foreløbig ligger hos Frihedsbevægelsens Samraad. Naar Udstillingen overgaa til et fast Museum, vil det vel nok være rimeligt at indskrænke dens Omfang noget, men en særlig radikal Nedsækering vil jeg fraaade, baade Interiørerne og de ypperlige grafiske Fremstillinger maa med, og der maa ogsaa være en Udvidelsesplads. Man maa regne med mindst 6—700 m² Gulvareal, og det er ikke saa lidt.

Belgierne indrettede efter forrige Krig i Antwerpen nogle Rum med Minder fra den tyske Undertrykkelses Tid i det middelalderlige Fæstningstaarn Het Steen ved Scheldefloden, som allerede for Aarhundreder siden af de spanske Inkvisitorer havde været benyttet til Pinestæd for flamske Patrioter. Hos os findes paa Sønderborg Slot samlet Minderne fra de slesvigske Krige. I Lighed hermed kunde man tænke sig Frihedsbevægelsens Museum

anbragt paa Koldinghus, hvor det er Indenrigsministeriets Hensigt at restaurere de to Fløje, som endnu ligger i Ruiner. Slottets Staldgaard var som bekendt en af Gestapos mest berygtede Centraler.

Ligesaa gerne kunde man dog ønske at se Museet i en Nybygning her i København. Hvis man beslutter sig til at opføre en »Ungdomsborg« eller lignende til Gavn og Glæde for den Ungdom, som Landet skylder saa stor en Tak, kunde det blive i en særlig Fløj herved. Eller hvorfor ikke i en Del af det genopførte Shellhus, hvis det kan lade sig ordne?

Poul Nørlund.

**Formand for Præsidiat
for »Det kæmpende Danmark«,
Chefredaktør Aage Schoch:**

Det er et indlysende rigtig Forslag, »Frit Danmark« fremsatte i Nummeret for den 10. August om Oprettelsen af Frihedsbevægelsens Museum. Som Formand for Præsidiatet for Udstillingen »Det kæmpende Danmark« og som Medlem af Frihedsbevægelsens Samraad kan jeg erklære mig helt enig med »Frit Danmark« i, at denne Sag maa løses snarest muligt, og vi har fra Udstillingens Side indkaldt »Frit Danmark«s Redaktion til sammen med Repræsentanter for Nationalmuseet, Tøjhusmuseet og Kriminalmuseet og andre interesserede Kredse at drøfte de nærmere Planer for Oprettelsen af et saadant Museum. Foreløbig skal jo Udstillingen »Det kæmpende Danmark« til Sverige, hvorfra der har været fremsat kraftige Ønsker om at se den, og derfor vil Udstillingen altsaa bevares samlet en Tid endnu. Det er imidlertid vigtigt, at der er truffet en Beslutning, inden Udstillingen opløses, og det er væsentligt, at der ikke træffes varige Bestemmelser angaaende værdifulde Minder fra Undertrykkelsen og Frihedskampen rundt omkring i Landet, før der er kommet en Løsning paa dette Spørgsmaal.

Aage Schoch.

FISK

Another tune, Jacobsen!

Thune Jacobsen skriver i sit mærkelige Forsvarsskrift om de Internerede i Horserød »med nogen Eftertanke maa det staa klart for enhver, at jeg ikke tilmed paa egen Haand direkte kunde gaa det Skridt videre direkte at ophæve Interneringen. Dette vilde være en sikker Sabotagehandling og en meget alvorlig.«

I Dag staa det vel klart, at det var den sikre Sabotagehandling, der var vores Vej til de allierede Nationer. Havde T. J. den Gang frigivet Fangerne, havde han i Dag frikendt sig selv. Nu er det for sent. Sic transit Jacobsen.

En Samarbejdsmand takker.

Direktøren for Fængselsvæsenet, Tetens, skriver i et Brev til Modstandsbevægelsen, hvori han takker for Hjælpen med de omfattende Bevogningsopgaver:

.... »og konstaterer tillige med Tilfredshed, at forekommende Samarbejdsbesværligheder er blevet lykkeligt overvundet ved gensidig Imødekommenhed.« Ordene synes at falde Hr. Tetens saa naturligt i Pennen. Hochachtungsvoll.

Japansk Livsvisdom.

Det forlyder, at den japanske Kejser og hele hans Regering græd over Freden. Den der ler først græder sidst.

Udrensning i Øresund!

Ved et Fiskeri-Fredningsmøde hævdede en Taler, at Rødspætterne i Øresund dør af Alderdom.

Som bekendt lever Rødspætten paa Havbunden, og det overrasker os ikke, at Udrensninger heller ikke der er gaet til Bunds.

En vordende Politiker?

Fra en Læser, der præsenterer sig som *Journalist*, har vi modtaget en Artikel, som begynder saaledes:

»Naar man tænker sig Forholdene nærmere illustreret i Dag, vil man jo unægtelig synes, at meget ligger saa passivt hen i det uvisse.

For et Par Maaneder siden sagde man noget helt andet end i Dag, og det, man sagde dengang, var man rørende enige om, i Modsætning til i Dag, hvor man ser, at det fuldstændig modsatte er Tilfældet ...«

Saa krystalklart kan det siges!

Tænk om det havde staaet paa Knivsbjerg!

Frihedsfondens Formaal er at yde Hjælp i de Tilfælde, hvor det er påkrævet ud over det offentlige Hjælp, til Enkeltpersoner eller Familier, som under Frihedskampen er kommet i økonomiske Vanskeligheder. Herved tænkes særlig paa Børns Uddannelse ogsaa udover deres attende Aar, Børn, som under Frihedskampen har mistet deres Forsørger, idet Fonden i økonomisk Henseende saa vidt muligt skal stille sig i den dræbte Fars Sted. Efter samme Retningslinjer vil man bestræbe sig for, at en Enke kan hjælpes i Gang med en Forretning, en gammel Mor, som blev underholdt af sin Søn, fortsat kan blive underholdt, ligesom man ogsaa som Opmuntring til dem, der under Frihedskampen har vist særlige Erner, vil kunne give Hjælp til videre Uddannelse.

POLITIKEN

... »naar man har truffet Legationsraaden i Aarenes Løb ... saa undgaar man dog ikke at gøre sig sine Tanker om, at han baade er en Rasmussen og en Wedell-Wedellsborg,« skrev »Politiken«, da Legationsraad Gustav Rasmussen fyldte 50. Længere nede i Artiklen fortsætter Pseudonymet »Notarius«:

»Den høje slanke Skikkelse, det ejendommelige Hoved med de markante Træk og det ligesom fjerne og fraværende Udtryk forekommer mere Wedellsborg end Rasmussen.«

Det er tydeligt, at Rasmussen havde faaet for meget i første Omgang. Man kan ogsaa være for demokratisk. Særlig i disse Dage. »Notarius« betragter det aabenbart som en Dyd at være fjern og fraværende, en Wedellsborg-Dyd. Fjernt fra Rasmussen. Han fortsætter:

»Der staar en Atmosfære af kølig Fjernhed om ham. Men saadan er han aldeles slet ikke alligevel! (her er det Notarius' Sprogøre, der har været baade fjernt og fraværende) ... »træf ham ved Spisebordet!« udraaber Notarius. Og vi indrømmer, at det kan være svært baade at være fraværende kølig og fjern ved et Spisebord. Men det var jo netop disse Karaktertræk, som »Notarius« fandt saa typiske for Legationsraaden. Saa typisk Wedellsborg. Altsaa er det Rasmussen, der spiser. »Notarius« opererer med en Art Jekyll-Hyde Motiv, der kan faa de mest skæbnesvangre Følger for Wedellsborg, der i saa Fald aldrig faar noget at spise.

Artiklen slutter: »Nu efter Krigen har han faaet tilbudt Direktørstillingen i Udenrigsministeriet, men har bedt sig fritaget og i Stedet bedt om Gesandtposten i Rom. ... Mon det ikke er hans Interesse for Menneskelivet og Kunsten, mere end hans udprægede Pligtfølelse overfor sit Land, der har dikteret ham dette Ønske? Bravo Gustav Rasmussen! Netop saadan skal de engang imellem vise ogsaa Offentligheden, at de er!«

Bravo »Politiken«! Netop den Slags Oplysninger tørster et Blads Læsere efter idag. Hvad betyder en Direktørstilling i et Udenrigsministerium, da Freden skal vindes, saalænge der stadig er Bid i Pompeji's Ruiner? Candide.

HOVEDLEDELSE:

Professor, dr. phil. C. A. Bodelsen
 Redaktør, cand. mag. Ellas Bredsdorff
 Fagforeningsformand Chr. Christiansen
 Redaktør Kate Fleron
 Minister Mogens Fog
 Redaktør Børge Houmahn
 Reservekirurg, dr. med. Teit Kærn
 Rigsdagsstenograf Gelius Lund
 Docent Aksel Milthers
 Udenrigsminister J. Christmas Møller
 Professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard
 Civilingeniør, dr. techn. Chr. Ostentfeld
 Civilingeniør Ejnar Thorsen

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske
 REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
 (sidstn. ansvarlig overfor Presseloven)
 (Træffes Kl. 14—16)

Redaktionens Adresse:
 Nørrevoldgade 11, København K.
 Telefon Central 15.745

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
 Ny Vestergade 13

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes paa ethvert Posthus, hos Landpostbudene eller gennem de lokale Frit Danmark-Grupper. Bladets Løssalgspris er 30 Øre.

Ekspeditionens Adresse er: Nørre Voldgade 11, København K, Telefon: Central 15.745. Abonnement kan ogsaa tegnes skriftligt eller telefonisk direkte til Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning vil blive udsendt.